

M 10/2013 vp Kansalaisaloite eduskunnalle avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta (KAA 3/2013 vp)

Lakivaliokunta 23.4.2014

Asiantuntijalausunto

Psykologian professori Jarl Wahlström

Jyväskylän yliopisto

Kansalaisaloitteen tavoitteena on muuttaa avioliittolaki siten, että myös samaa sukupuolta olevat parit voivat solmia keskenään avioliiton. Muutoksen jälkeen aviopareja koskevat oikeudet, kuten adoptio-oikeus sekä oikeus ottaa yhteinen sukunimi, koskisivat aviopareja puolisoiden sukupuolesta riippumatta. Esitys voi herättää kysymyksiä koskien samaa sukupuolta olevien henkilöiden välisiä parisuhteita, heidän toimimistaan vanhempina ja heidän muodostamiensa perheiden toimintamalleja. Saatetaan kysyä myös sitä, muodostaako kasvaminen kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman hoivissa jonkinlaista riskiä lapsen psyykkiselle kehitykselle.

Tässä asiantuntijalausunnossa otan kantaa näihin kysymyksenasetteluihin olemassa olevan tutkimustiedon valossa. Suurin osa saatavilla oleva tutkimus on tehty Yhdysvalloissa tai muissa anglosaksisissa maissa. Tutkimustietoa on varsin paljon. Arvovaltaisen American Psychological Associationin vuonna 2005 julkaisemassa katsauksessa, viitattiin jo yli 150 julkaisuun ja tämän jälkeen on vuosittain tullut useita julkaisuja.

Samaa sukupuolta olevien henkilöiden välinen parisuhde

Kun on tutkittu samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteita ja verrattu niitä eri sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteisiin eri parisuhteen hyvinvointia ilmentävillä osaluueilla on todettu, että useimmilla muuttujilla ei näiden kahden parisuhdemuodon välillä ole eroja. Näyttää siis siltä, että ne tekijät jotka myötävaikuttavat hyvään parisuhteeseen tai ovat parisuhteen riskitekijöitä, ovat samat niin hetero- kuin homoseksuaalisissa liitoissa. Ainoastaan sosiaalisen tuen puute on samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteille tavallisempi riskitekijä. Samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteet päätyvät eroihin jonkun verran useammin kuin eri sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteet, mutta tämä ero pienenee merkittävästi, kun vertailu tehdään vain lapsettomien pariskuntien kesken.

Samaa sukupuolta olevien henkilöiden vanhemmuus

Homoseksuaalisten ja heteroseksuaalisten naisten välillä ei ole todettu eroja mielenterveydessä eikä suhtautumisessa äitiyteen, lasten hoitoon tai kasvatukseen. Lapsia kasvattavia samaa sukupuolta olevia pareja (sekä nais- että miespareja) tutkittaessa on todettu, että he useimmiten jakavat lastenhoitoon liittyvät tehtävät keskenään tasan ja ovat tyytyväisiä parisuhteeseensa. Jotkin tutkimukset viittaavat siihen, että samaa sukupuolta olevilla vanhemmilla on jopa paremmat vanhemmuustaidot kuin eri sukupuolta olevilla vanhemmilla keskimäärin. Tämän katsotaan olevan yhteydessä siihen, että ei-heteroseksuaalisessa parisuhteessa elävien henkilöiden kohdalla vanhemmaksi tulemiseen ja vanhempana olemiseen liittyy enemmän tietoisia valintoja. Vanhemmuutta jakavien naisparien keskuudessa saattaa esiintyä eroja äitiyteen samaistumisessa silloin, kun toinen on lapsen biologinen äiti. Naisparit usein arvioivat lähei-

syyttään lapsen suuremmaksi kuin heterovanhemmat, tämä ero ei kuitenkaan tule esille lasten antamissa arvioinneissa.

Samaa sukupuolta olevien vanhempien kasvattamien lasten kehitys ja hyvinvointi

Runsaan tutkimustiedon perusteella näyttää, että naisparien kasvattamien lasten, sekä tyttöjen että poikien, välillä ei ole merkitseviä eroja keskeisten persoonallisuuden piirteiden, mielen-terveyden eikä muun hyvinvoinnin suhteen. Myös näiden lasten sukupuolista samastumista ja sukupuoliroolien omaksumista koskevaa tutkimusta on paljon. Heidän kohdallaan ei ole myöskään tässä suhteessa havaittu eroja samaa sukupuolta olevien vanhempien kasvattamiin lapsiin nähden. Miesparien kasvattamista lapsista on paljon vähemmän tutkimustietoa, mutta tiedossa ei ole sellaista, mikä antaisi tässä vaiheessa aiheutta olettaa, että heidän kohdallaan tilanne olisi olennaisesti erilainen.

Kaikki olemassa oleva tutkimustieto näyttää, että homoseksuaalisten vanhempien kasvattamien lasten seksuaalinen suuntautuneisuus aikuisuudessa noudattaa samaa jakaumaa kuin heteroseksuaalisten vanhempien kasvattamien lasten.

Mitä tulee sosiaalisiin suhteisiin samanikäisiin tai aikuisiin, samaa sukupuolta olevien vanhempien lapset eivät eroa muista lapsista. Heillä ei myöskään ole voitu todeta kohonnutta riskiä tulla seksuaalisen hyväksikäytön kohteiksi.

Varsin yksiselitteisesti voidaan siis käytössä olevan tutkimustiedon pohjalta todeta, ettei samaa sukupuolta olevien vanhempien kasvatettavana oleminen muodosta itsessään riskiä lapsen persoonallisuuden tai mielenterveyden terveelle kasvulle. Tärkeää on luoda hyvät edellytykset sille, että lapsi, olivatpa hänen biologiseen syntymäänsä liittyvät olosuhteet mitkä hyvänsä, voi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tulla hyväksytyksi perheensä ja sukunsa tervetulleeksi jäseneksi ja saada kussakin kehitysvaiheessa iälleen sopivalla tavalla jäsentyneen kuvan perhesuhteista, niiden muodostumisesta ja omasta asemastaan niissä.

Samaa sukupuolta olevat henkilöt adoptiovanhempina

Laajassa adoptiolasten kehitystä koskevassa tutkimuksessa verrattiin nais-, mies- ja heteroparien kasvattamien adoptiolasten psykologista kehitystä. Missään näistä ryhmissä eivät adoptiolasten eri käytöshäiriöt ylittäneet koko väestön keskiarvoja. Sukupuoliroolien mukainen käyttäytyminen oli yleisten odotusarvojen mukainen, eikä sen suhteen ollut tutkimusryhmien välillä eroja. Myös vanhempien yleinen hyvinvointi, heidän kokemansa kuormitus vanhempina, heidän kasvatusasenteensa ja parisuhdetyytyväisyytensä vastasivat väestön keskiarvoja, eikä näiden suhteen myöskään ollut eroja tutkimusryhmien välillä. Näillä kaikilla tekijöillä oli yhteys lasten käyttäytymishäiriöihin koko aineistossa. Tämä siis tarkoittaa sitä, että samat tekijät ovat lasten kehityksen riskitekijöitä riippumatta siitä, ovatko adoptiovanhemmat samaa vai eri sukupuolta. Vastaavasti voivat samaa sukupuolta olevat adoptiovanhemmat tukea epäedullisissa olosuhteissa kasvanutta adoptiolasta siinä missä heterovanhemmatkin.

Lähteitä

American Psychological Association (2005). *Lesbian and Gay Parenting*. Washington, DC: APA. Saatavissa: <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/parenting-full.pdf>

American Sociological Association (2013). Brief of amicus curiae submitted in *Hollingsworth et al. v. Perry et al.* and *U.S. v. Windsor*, Nos. 12-144, 12–307.

Biblarz, T. J., & Stacey, J. (2010). How does the gender of parents matter? *Journal of Marriage and Family*, 72, 3–22.

Crowl, A. L., Ahn, S., & Baker, J. (2008). A meta-analysis of developmental outcomes for children of same-sex and heterosexual parents. *Journal of GLBT Family Studies*, 4, 385 – 407.

Farr, R.H., Forssell, S.L., & Patterson, C.J. (2010). Parenting and Child Development in Adoptive Families: Does Parental Sexual Orientation Matter?, *Applied Developmental Science*, 14:3, 164-178.

Kurdek, L.A. (2004) Are Gay and Lesbian Cohabiting Couples Really Different From Heterosexual Married Couples? *Journal of Marriage and Family*, 66, 880–900.

Kurdek, L.A. (2006). Differences Between Partners From Heterosexual, Gay, and Lesbian Cohabiting Couples. *Journal of Marriage and Family*, 68, 509–528.